

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

Latinské nápisy města Českých Budějovic

Vedoucí práce: Adam Mackerle, ThD.

Autor práce: Marie Frojdová

Studijní obor: Humanistika

Forma studia: prezenční

Ročník: 4.

2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne 24. 3. 2014

.....
podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Adamu Mackerle ThD. za cenné rady, připomínky a trpělivost při psaní mé bakalářské práce. Dále děkuji panu kostelníkovi při Dominikánském klášteře Ing. Jiřímu Míchalovi za podrobný výklad o klášteře, za rozhovor děkuji akademickému sochaři panu Ivanu Tláškovi. Dále mé poděkování patří panu Ing. Mgr. Jiřímu Černému z českobudějovického biskupství za vystavení povolení fotografování v sakrálních prostorách. Poděkování si zaslouží i zaměstnankyně knihoven z Teologické fakulty, Akademické knihovny a Jihočeské vědecké knihovny včetně regionálního oddělení. V (ne)poslední řadě rodina, která se mnou měla trpělivost při psaní závěrečné práce.

Obsah	
Úvod	5
1 Způsob hledání latinských nápisů	6
2 Latinské nápisy na sochách	7
2.1 Josef Dietrich	7
2.1.1 Mariánské sousoší	7
2.1.2 Kalvárie	11
2.1.3 Sloup Nejsvětější Trojice	12
2.1.4 Klášterní zahrada	13
2.2 Panna Maria Klasová	17
2.3 Kristus s křížem za katedrálou	18
3 Kostely	20
3.1 Chrám Obětování Panny Marie a Dominikánský klášter	21
3.2 Katedrála sv. Mikuláše	24
3.3 Kostel Božského Srdce Páně	25
3.4 Kostel sv. Prokopa	26
3.5 Kostel sv. Anny	26
3.6 Kaple Smrtných Úzkostí Páně	27
3.7 Kostel sv. Václava	28
3.8 Kostel sv. Cyrila a Metoděje	29
3.9 Kostel Panny Marie Růžencové	31
3.10 Kostel sv. Jana Nepomuckého	31
4 Nápis na budovách	36
4.1 Radnice	37
4.2 Vinotéka, Česká ulice	38
4.3 Filozofická fakulta Jihočeské univerzity	39
4.4 Státní oblastní archiv	40
4.5 Deska Plachý	40
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	43
Seznam použitých zkratk, vysvětlivky	46
Seznam příloh	47
Abstrakt	49
Abstract	50

Úvod

Cílem bakalářské práce je podchytit a zpracovat latinské nápisy na katastrálním území Českých Budějovic.

Latinskými nápisy se v této práci rozumí nápisy na domech, rytiny na sochách, náhrobky, které se nedají fyzicky odnést a které jsou s určitým místem spjaty. Zvláštní pozornost věnuji i latinským nápisům v kostelích.

Práce nezahrnuje sochy (náhrobky, obrazy) umístěné v galeriích, muzeích či obrazárnách z důvodu, že jsou vždy instalovány jen na určitý čas, protože mnohdy jsou např. zapůjčené z různých farností i mimo katastrální území Českých Budějovic. Nezabývá se rovněž latinskými nápisy na zvonech, protože ty byly již podrobně popsány Bc. Pavlou Jungmannovou, která dokumentuje zvony na Biskupství českobudějovickém. Dále zde nedokumentuji křížovou cestu, která se nachází téměř ve všech kostelích.

Původně jsem chtěla podchytit nejen existenci nápisů, ale také jejich epigrafický rozbor. Od tohoto záměru jsem však ustoupila, protože velká část zkoumaných nápisů se nachází příliš vysoko (stropy, oltáře, portály) na to, aby je bylo možno podrobně změřit bez zvláštních zařízení. Nejsem také znalec materiálů, na kterých jsou nápisy umístěny, proto uvádím jen materiály, o kterých jsou informace v dostupné literatuře, nebo mi je poskytl akademický sochař Ivan Tlášek. U řady nápisů také není možno zjistit datum jejich vzniku, případně jejich autora.

Popis latinských nápisů v Českých Budějovicích jsem rozdělila do tří oblastí:

1. nápisy na sochách, zejména sochy od J. Dietricha
2. nápisy v kostelích
3. nápisy na budovách.

1 Způsob hledání latinských nápisů

Při hledání nápisů a jejich členění jsem se nejdříve řídila knihou Encyklopedie Českých Budějovic, kde jsem z textu vybírala informace, které se týkaly ulic, kostelů, kaplí, domů, nábřeží a bran města Českých Budějovic. Tyto prameny jsou staršího vydání, avšak i zde jsem našla vše potřebné dokreslení problematiky, které se věnuji. Svým způsobem jsem se snažila vytvořit itinerář míst, která bych měla navštívit. Vypsala jsem si nejdůležitější historická místa (Samsonova kašna, Černá věž, kostely, atd.). Dále jsem z knihy čerpala informace o významných osobnostech tohoto města – a to zejména o barokních mistrech – sochařích, kteří na své sochy ryli latinské nápisy i chronogramy. Z knihy jsem také čerpala zdroje, které bych mohla použít pro napsání této práce. Nalezené latinské nápisy jsem zdokumentovala, přeložila, interpretovala a komentovala. Zajímaly mne souvislosti mezi nápisem a dalšími okolnostmi, např. místem, dobou vzniku a podobně.

Dne 20. 4. 2013 jsem navštívila v rámci Mezinárodního dne památek běžně nepřístupné památku na území Českých Budějovic. Pro veřejnost byla tento den zpřístupněna většina památek (viz program Mezinárodního dne památek v Českých Budějovicích v příloze).

Dne 24. 4. 2013 uspořádala Agentura Kultur-Kontakt vycházku za historií života a tvorby barokního sochaře Josefa Dietricha. K tomuto tématu promluvil ředitel Národního Památkového ústavu v Českých Budějovicích Mgr. Petr Pavelec. Provedl nás po historickém centru Českých Budějovic a zastavili jsme se s ním u nejvýznamnějších soch a dalších uměleckých útvarů. Mohla jsem si tak ověřit, zda mám podchyceny všechny latinské nápisy ve městě.

Dne 14. 9. 2013 v rámci Dne Evropského dědictví byly zpřístupněny veřejnosti některé památky jinak nedostupné, nebo památky sice přístupné veřejnosti, ale nyní s komentovanou prohlídkou. Zaměřila jsem se na prohlídku Dominikánského kláštera, nazvanou „Střídání stráží“. Výklad Ing. Jiřího Míchala nás posunul v čase do období, kdy se v klášteře střídal řád piaristů s redemptoristy. Po odborném výkladu a prohlídce kláštera byl prostor na individuální dotazy a ukázkou detailů s ještě podrobnějším výkladem.

2 Latinské nápisy na sochách

Naprostá většina latinských nápisů na sochách v Českých Budějovicích se nachází na volném prostranství, a je dílem českobudějovického barokního sochaře Josefa Dietricha. Jediný latinský nápis, který je na podstavci plastiky Krista umístěném v zamřížovaném výklenku za presbytářem kostela sv. Mikuláše, je dílem neznámého autora.

2.1 Josef Dietrich

Sochař a řezbář Josef Dietrich byl jedním z mála domácích umělců 18. století. Pocházel údajně z Trhových Svin, ale většinu života prožil v Českých Budějovicích, kde si v roce 1710 koupil dům v Krajinské ulici. Do své smrti v roce 1753 stačil vytvořit řadu uměleckých děl.¹ Pokračovatelem v řemesle v rodině se stal Leopold Hueber, který si v roce 1754 vzal vdovu Magdalenu Dietrichovou.²

2.1.1 Mariánské sousoší

GPS: 48°58'42.426"N, 14°28'29.296"E

Dietrichovy sochy spojené s latinskými nápisy jsou napodobeniny svatých. Motivem jejich vzniku je buď vzdání úcty těmto svatým, nebo poděkování, nejčastěji za odvrácení moru.

Městská rada Českých Budějovic se již v roce 1713, kdy se městu vyhnula morová epidemie, rozhodla na poděkování postavit sousoší Panny Marie Budějovické.³ Předlohou jim byla Panna Maria Budějovická – dle zdejšího místního obrazu a zdejších svatých patronů.⁴ „*Panna Marie Budějovická je vypodobněná na gotickém milostném obrazu v klášterním kostele s rozevlátými vlasy v charakteristickém šatu, posetém ratolestmi, jež bývají považovány za obilní klasy.*“⁵

Dne 2. listopadu 1715 byla uzavřena smlouva na stavbu sousoší mezi městskou radou a místním sochařem Josefem Dietrichem a místním kameníkem Kristiánem

¹ Srov. CHVOJKA, J. *Město pod Černou věží*, s. 98.

² Srov. SCHINKO, J. Adamova lebka prý plní přání a řídí plán zkoušení. *Českobudějovický deník* [online]. 3.2.2008 [cit. 2014-03-24]. Dostupné na WWW: http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/putovani_dietrich_cb20080201.html.

³ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 24.

⁴ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 26.

⁵ Srov. ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradská*, s. 65.

Hornem.⁶ „Ze smlouvy, jejíž originál je zachován, se dozvídáme, že materiál na sousoší bude přivezen z kamenolomu v Dolních Rakousích a ze Lhotky u Křemže.“⁷

Sousoší bylo postaveno v roce 1716. Na nejvyšším místě mu dominuje plastika Panny Marie Budějovické, o něco níže po stranách stojí na levé straně socha svatého Mikuláše a vpravo socha patrona města svatého Auratiana.⁸ Svatému Mikuláši je zasvěcena i místní katedrála. „Podstavec nese zpodobnění protimorových patronů: uprostřed reliéf svaté Rozálie, v levé nische plastiku svatého Šebestiána, a na opačné straně svatého Rocha. Pod svatou Rozálií se ještě nachází znak Českých Budějovic v ozdobné kartuši.“⁹

Rozbor nápisu

Na schůzi 7. srpna 1716 byl schválen nápis tohoto znění s chronogramem:

„ThaVMatVrgae VirgInI hVIatI et hIs beatIs PatronIs posVIt senatVs popVLVsQVe BVDVICensIs“¹⁰.

Součet římských číslic udává rok 1715, kdy byla podepsána smlouva.

Skutečný nápis, který je na sousoší uveden, respektive v současnosti, je:

THAVMATVRGAE
VIRGINI
HVIATI
ET
HIS BEAVIS PATRONIS
PRO HONORE
POSVIT SENATVS POPVLVSQVE
BVDVICENSIS

Oproti textu citovanému v zápise ze schůze (viz výše), je součet v chronogramu vyšší, a sice 1716, což představuje rok vzniku sousoší. Je to způsobeno tím, že ve druhém řádku ve slově VIRGINI, je v zápisu uvedeno velké písmeno „I“ jen dvakrát, zatímco na sousoší ho dnes vidíme třikrát. V textu nacházíme i další rozdíly. Na sousoší v pátém řádku je text „HIS BEAVIS PATRONIS“, zatímco na záznamu

⁶ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 25-26.

⁷ Srov. SOKA České Budějovice, stará spisovna, řada chronologická, 2. 11. 1715. In: *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 26-27.

⁸ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradská*, s. 65.

⁹ KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 170.

¹⁰ MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 27.

ze schůze je návrh „HIS BEATIS PATRONIS“, což se jeví jako správné. V návrhu také chybí slova „PRO HONORE“ (ke cti) uvedená na sousoší v 6. řádku.

Překlad současného znění zní

ZDEJŠÍ PANNĚ DIVOTVŮRKYNI A KE CTI TĚMTO BLAŽENÝM PATRONŮM
VYBUDOVALA (POSTAVILA) RADA A OBČANÉ BUDĚJOVIČTÍ.

Dne 4. 3. 2014 jsem se na nápis zeptala akademického sochaře Ivana Tláška. Dle jeho sdělení byl původní nápis velmi sešlý, původně vystouplá písmena nebyla místy vidět.¹¹

Osud sousoší

„Původně stálo Mariánské sousoší před nárožím ústavu hluchoněmých, v místech, kudy dnes probíhá ulice 28. října.“¹²

První známá oprava sousoší se konala v roce 1850. Další oprava formou natírání olejovými barvami v roce 1923 sochám neprosněla, kámen pod nimi na některých místech ztrouchnivěl.¹³ Od roku 1923 probíhala vleklá jednání o přemístění sousoší mezi Státním památkovým úřadem, Biskupskou konzistoří, místními umělci, ale bez výsledku.¹⁴ V roce 1950 se Jednotný národní výbor rozhodl rozšířit komunikaci v ulici. Sousoší bylo rozebráno a umístěno v dílně českobudějovického sochaře Václava Háry.¹⁵

Na přelomu 70. a 80. let byl učiněn pokus o postavení sousoší při špitálku Nejsvětější Trojice. Na místo se převezly části žulové architektury, ale z politických důvodů k němu nedošlo. Části podstavce ležely na měkké půdě u špitálku, plastická výzdoba z mušlového vápence byla uložena na dvoře biskupství bez další péče.¹⁶

Konečný verdikt o sestavení sousoší padl v srpnu 1991. Bylo rozhodnuto, že sousoší bude stát na Mariánském náměstí, poblíž původnímu místu.¹⁷ Restaurováním a postavením sousoší byli pověřeni akademičtí sochaři Vladimír Krnínský, Ivan Tlášek

¹¹ *Rozhovor s akademickým malířem Ivanem Tláškem dne 4. 3. 2014 – ústní sdělení.*

¹² Srov. KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 170.

¹³ Srov. SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, *Protocollum in judicialibus* 14. 1. 1715 – 18. 12. 1719 fol. 219v. In MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 27-28.

¹⁴ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 28-30.

¹⁵ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 31.

¹⁶ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 35-36.

¹⁷ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 37.

a restaurátor Ondřej Nosek.¹⁸ Dle ústního sdělení akademického sochaře Ivana Tláška bylo velkým oříškem poskládat jednotlivé fragmenty dohromady, neboť se pracovalo se 30 těžkými žulovými objekty, u kterých se zkoušelo, jak a kam který patří.¹⁹ Vzhledem k tomu, že plastiky z mušlového vápence by byly v nechráněném prostředí poškozovány povětrnostními vlivy, zejména tzv. kyselými dešti, bylo sochaři i Státním ústavem památkové péče doporučeno nahradit originální plastiky kopiemi.²⁰

Kopie plastik (Panny Marie, sv. Mikuláše, sv. Šebastiána, sv. Rocha, Sv. Rozálie, sv. Auratiána a putti) vyhotovili metodou výdusků na bázi epoxy akademičtí sochaři Vladimír Krnínský a Ivan Tlášek.²¹ Znovuinstalované sousoší posvětil dne 20. listopadu 1993 českobudějovický biskup Antonín Liška.²²

Zrestaurované a opravené originály plastik byly převezeny z restaurátorské dílny do nově vzniklého lapidária v křížové chodbě bývalého kláštera v Borovanech. Nejdříve se sochy nacházely v rohu po levé straně při vchodu do křížové chodby směrem ke klášteru. Později byly přesunuty na opačnou stranu chodby (směrem ke kostelu), protože při rekonstrukci zámku došlo k propojení Křížové chodby s chodbou bývalého kláštera. Sochy jsou zde vystaveny jednotlivě v rohu chodby u zdi ke kostelu. Uprostřed se nachází Panna Maria Klasová stojící na desce s nápisem, pod níž leží sv. Rozálie, vpravo je sv. Auratián a sv. Roch, vlevo stojí socha sv. Mikuláše a sv. Šebastiána. Originály jsou pouze zrestaurované, nejsou doplněné chybějícími nebo zničenými atributy. Jedná se o berlu sv. Mikuláše, takže návštěvník lapidária se může domnívat, že sv. Mikuláš hrozí panně Marii, nebo chybí meč sv. Auratiána. Panna Maria nemá na hlavě svatozář. Kopie plastik v Českých Budějovicích tyto tři atributy mají uměle vytvořené. Text nápisu na sousoší je totožný jak v Českých Budějovicích, tak v Borovanech.

¹⁸ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 35.

¹⁹ *Rozhovor s akademickým malířem Ivanem Tláškem dne 4. 3. 2014 – ústní sdělení.*

²⁰ *Rozhovor s akademickým malířem Ivanem Tláškem dne 4. 3. 2014 – ústní sdělení.*

²¹ Srov. MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 39.

²² ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 66.

2.1.2 Kalvárie

GPS: 48°58'32.068"N, 14°28'20.673"E

Kalvárie se nachází na vyústění Piaristického náměstí do České ulice. „Znázorňuje Krista na kříži a postavy Panny Marie a dvou zbožných žen. Vytvořil jí budějovický sochař Josef Dietrich, sem byla umístěna roku 1741.“²³ „Kalvárie je známá především díky pověsti o Adamově lebce, spočívající u paty kříže, která prý splní přání každému, kdo se u ní na okamžik zastaví a pohlédne jí do prázdných očí. Přání však nesmí být vysloveno nahlas.“²⁴

Kalvárii nechala postavit Terezie Aichlerová.²⁵

Latinský nápis na podstavci

JESV

NAZARENO

REGI IVDEORVM

PRO NOBIS

CRVCIFIXO

POSVIT

THERESIA

AICHLERIN

Překlad

Ježíši

Nazaretskému

králi židovskému (Židů)

pro nás

ukřižovanému

postavila

Terezie

Aichlerová

²³ Srov. KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 94.

²⁴ Srov. KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 95.

²⁵ Srov. SCHINKO, J. *Adamova lebka prý plní přání a řídí plán zkoušení. Českobudějovický deník* [online]. 3.2.2008 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW: <http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/putovani_dietrich_cb20080201.html>.

Nápis v chronogramu skrývá rok vzniku 1741 a také informaci o tom, že sousoší nechala postavit Terezie Aichlerová.

2.1.3 Sloup Nejsvětější Trojice

GPS: 48°58'31.898"N, 14°28'20.582"E

Sloup nejsvětější Trojice se nachází naproti Kalvárii na konci Piaristického náměstí u České ulice. „*Sloup Nejsvětější Trojice nechal postavit v roce 1740 mlynář Erasmus Jenne uprostřed dominikánského hřbitova, který byl krátce potom zrušen a sloup byl přemístěn naproti Kalvárii.*“²⁶ Pravděpodobně jej vytvořil také Josef Dietrich. Figury a hlavice sloupu jsou z mušlového vápence. Podstavec nesoucí nápis je ze žuly, stejně jako patka a dřík.²⁷

Nápis na podstavci je psaný kapitálou, s chronogramem na střed

VNI

TRINOQVE

DOMINO

SIT LAVS

ATQVE

VIRTVS

IN

SAECVLA

Překlad

Jednomu

Trojímu Pánu

ať je chvála

a moc po staletí (na věky)

Ze součtu římských číslic 1741 získáváme pravděpodobný rok vzniku díla.

²⁶ Srov. SCHINKO, J. Adamova lebka prý plní přání a řídí plán zkoušení. *Českobudějovický deník* [online]. 3.2.2008 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW: http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/putovani_dietrich_cb20080201.html.

²⁷ MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 41.

2.1.4 Klášterní zahrada

Sochy vytesal v letech 1739 až 1746 Josef Dietrich. Původně byly sochy rozmístěné na hřbitově kolem kláštera. Na počátku 19. století byly přemístěny ke zdi uvnitř klášterní zahrady.²⁸ Nejbliže ke vchodu je sv. Dominik, následují sv. Zachariáš, sv. Josef, sv. Anna (s malou Pannou Marií, která je zpodobněna jako zmenšenina Panny Marie Budějovické) a sv. Jáchym. Sochy jsou vyrobené z mušlového vápence.

2.1.4.1 Sv. Dominik

GPS: 48°58'31.665"N, 14°28'20.130"E

Nositel nápisu je podstavec sochy sv. Dominika

DIVINI VERBI

EIVSQVE

GENITRICIS

GASTISSIMO

IN TERRIS

NVTRITIO

V chronogramu je skryt rok 1739. Kromě velikosti je i v sousoší chronogram odlišen barevně, ale barva po letech mizí.

Překlad

Svatého (Božského) Slova

a jeho

rodičky (Matky)

nejčistšímu (nejcudnějšímu, neposkvrněnému)

pozemskému

vychovateli

Svatý Dominik je zde vyobrazen v dominikánském hábitu se vztyčenou pravou rukou, prsteníčkem míří vzhůru, jakoby chtěl upozornit na něco důležitého. V levé ruce drží rozevřenou knihu. U nohou mu stojí pes s hořící pochodní v tlamě. Podle legendy se jeho matce před Dominikovým narozením zdál sen, že porodila psa, který pochodní zapálil celý svět.

²⁸ Srov. KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 95.

Interpretace nápisu:

Text nápisu neodpovídá soše sv. Dominika. Vzhledem k tomu, že nápis se nachází i u sochy sv. Josefa, se dá předpokládat, že patří sv. Josefovi.

Výraz „Božského slova“ může představovat Boží slovo. Slovem Božím se nazývá také Bible. Pán Ježíš promlouvá skrze Boha a zároveň jeho matku. Matka se rozumí Panna Maria a pozemským vychovatelem sv. Josef.

Při vytváření nápisu s chronogramem, bylo důležité vepsat rok a použít vhodná slova, aby se chronogram vešel do nápisu. Z toho důvodu sochaři, kteří vytvářeli nápis, nedbali na přesná písmena z římské abecedy. V tomto případě sice sochař nenahradil písmeno „G“ písmenem „C“, ale ztvárnil jej barevně a ve větší velikosti, aby se mohlo započítat do chronogramu jako „C“

2.1.4.2 Sv. Zachariáš

GPS: 48°58'31.507"N, 14°28'20.064"E

Nositel nápisu je podstavec sochy sv. Zachariáše

S. ZACHARIAS

DVXPRÆCVRSORIS

VENERATORVIRGINIS

ALMÆ

PRÆSENTAT PENNA

QVÆ SIBILABRA

VETANT

Skrytý chronogram v nápisu: 1741

Překlad

Sv. Zachariáš

vůdce předchůdce

ctitel (uctívatel) dobrotivé Panny,

poskytuje perem

ty věci, které

jemu ústa

zabraňují.

Svatý Zachariáš je zde znázorněn v kněžském rouchu, v ruce drží tabulku s nápisem „Ioannes est nomen eius“ což v překladu znamená „Jeho jméno je Jan“. Josef Dietrich

zachytil tímto zpodobněním sv. Zachariáše po narození syna Jana. Zachariáš a jeho žena Alžběta byli již ve vysokém věku a neměli děti. Když archanděl oznámil Zachariášovi, že bude mít syna a dá mu jméno Jan, tak mu Zachariáš nevěřil. Od té doby oněměl, a když se dítě narodilo, a bylo 8. den obřezáno, tak napsal jeho jméno perem na tabulku a vrátil se mu hlas.²⁹

Interpretace k nápisu:

Sv. Zachariáš byl otcem Jana Křtitele. Možná by se lépe místo slova „vůdce“ překládalo slovo otec. Otec rodiny bývá chápán jako vůdce neboli ten, který se o rodinu stará.

Jak Křtitel by se dalo říci, že byl předchůdce před Kristem, když křtil Pána Ježíše. Jan Křtitel křtil vodou, zatímco Pán Ježíš křtil Duchem sv.³⁰

2.1.4.3 Sv. Josef

GPS: 48°58'31.337"N, 14°28'20.035"E

Svatý Josef drží v pravé ruce ratolest, v levé ruce malého Ježíše.

„O této soše se traduje, že tvář sv. Josefa vytesal Josef Dietrich podle své vlastní tváře. Nedá se to spolehlivě doložit, ale tak asi vypadal sochař Josef Dietrich, autor Samsona na kašně.“³¹

Nositelem nápisu je podstavec pod sochou sv. Josefa, přičemž nápis je totožný s nápisem na podstavci pod sochou sv. Dominika.

2.1.4.4 Sv. Anna

GPS: 48°58'31.211"N, 14°28'19.974"E

Sousoší znázorňuje svatou Annu držící v levé ruce knihu a pravou rukou drží modlíci se Marii za rameno. Panna Maria je zde vyjevena ve zmenšené podobě jako Panna Maria Budějovická v šatu posetém obilnými klasy. Nositelem nápisu je podstavec pod sousoším sv. Anny s Pannou Marií.

TIBI B: ANA

QVÆ CÆLI

REGINAM

GENVISTI

²⁹ Srov. Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : Český ekumenický překlad. Lk 1, 5-66.

³⁰ Srov. Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : Český ekumenický překlad. Mt 3, 11.

³¹ Srov. SCHINKO, J. Adamova lebka prý plní přání a řídí plán zkoušení. *Českobudějovický deník* [online]. 3.2.2008 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW:

<http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/putovani_dietrich_cb20080201.html>.

INSTRVXISTI

ET DEO

OBTVLISTI

Rok v chronogramu: 1741

Překlad

Tobě Blažená Anno

která jsi nebi

královnu

vychovala

naučila („zasvětila“)

a Bohu

obětovala.

Interpretace nápisu

Nápis oslavuje sv. Annu, která vychovala, zasvětila a obětovala Bohu svou dceru Pannu Marii. O svaté Anně se v Bibli moc nedozvíme. Píše se o ní v apokryfech zejména v proto-evangelium sv. Jakuba.³²

2.1.4.5 Sv. Jáchym

GPS: 48°58'31.037"N, 14°28'19.921"E

Svatý Jáchym je vytesán s rozevřenou knihou v levé ruce, pravá ruka se vztyčeným ukazováčkem směřuje mírně vzhůru. Zatímco Jáchym hledí zamyšleně do dále, anděl u jeho nohou se snaží obrátit pozornost na sebe. Josef Dietrich zde patrně připomíná událost, kdy anděl zjevuje již stárnoucímu Jáchymovi, že bude mít dítě.

Nositelem nápisu je podstavec pod sousoším sv. Jáchyma a dítěte.

HONORI DIVI

IOACHIM

EIVSQVE FILIÆ

OB GRATIAS

ET AVXILIA

NOBIS

³² DUS, J. A. ; POKORNÝ, P. *Neznámá evangelia : Novozákonní apokryfy I.*, s. 257-261.

PRÆSTITA

Rok v chronogramu: 1743

Překlad

K úctě božského

Jáchyma

a jeho dcery

z vděčnosti

a za podporu

nám

poskytnutou

2.2 Panna Maria Klasová

GPS: 48°58'17.794"N, 14°28'29.303"E

Socha Panny Marie Klasové, zvané též Budějovické z roku 1715 se nachází u nábřeží Malše, nedaleko od Českobudějovické vědecké knihovny.³³ Byla vytvořena jako ochránitelka města.³⁴

Nápis pod sochou Panny Marie nese text:

THESAVRVS

REGIÆ CIVITATIS

BVDIOVICENSIS

VIRGO IN ECCLESIA

PRÆSENTATA

GRANIS FVLGENS

ORIGINALEM VIVIS

PP PRÆDICATORES

ASSERVANT

³³ KOVÁŘ, D. České Budějovice, s. 69.

³⁴ FIALOVÁ, P. Panna Maria Klasová. In Muzejní a vlastivědná práce. Praha : Orbis, 1995, s. 141.

Překlad

Poklad

Královského města

Budějovic

Panna v církvi (kostelet)

Přítomná

Zářící klasy

Originál pro živé

Otcové kazatelé

Uchovávají

Na spodní části podstavce je napsáno:

MARIA HÆC EST DATA SPECULUM INNOCENTIÆ

MARIA HÆC EST EXEMPLUM PÆNITENTIÆ

Překlad

Maria tato je zrcadlo nevinnosti

Maria tato je příkladem kajcnosti

2.3 Kristus s křížem za katedrálou

GPS: 48°58'30.746"N, 14°28'35.267"E

Kamenná plastika Krista nesoucího kříž se nachází v zamřížovaném výklenku kostela sv. Mikuláše, směrem ke kapli Smrtných Úzkostí Páně. Socha Krista je zmenšená a přístupná z venkovního prostranství. Autor sochy není znám, stejně ani jako přesné datum jejího vzniku.

„Původně byla socha součástí křížové cesty vedoucí na Křížový vrch nad Českým Krumlovem. Asi v roce 1764, když byly na Křížovém vrchu stavěny nové kapličky, získal starou sochu jistý sedlák a přenesl ji do místa zvaného Trojany, poblíž Světlíku. Tam se za nějaký čas začala těšit posvátné úctě místních obyvatel. Zbožná procesí, která k ní začala chodit, nebyla po chuti tamnímu faráři, ale ještě než stačil zakročit, odvezli si sochu lidé ze Slavkova na Českokrumlovsku. Vyvolalo to komplikovaný spor, který byl z nařízení krajského úřadu vyřešen převozem plastiky do Českých Budějovic.“³⁵

³⁵ KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 65.

Nápis je vytesán na podstavci pod sochou.

Obsahuje tento text:

JESU

FILII DEI MISE

RERE NOBIS

Překlad

Ježíši

Synu boží

smiluj se nad námi

3 Kostely

Tato kapitola se věnuje následujícím kostelům:

Chrám Obětování Panny Marie a Dominikánský klášter

Katedrála sv. Mikuláše

Kostel Božského Srdce Páně

Kostel sv. Prokopa

Kostel sv. Anny

Kaple smrtelných úzkostí Páně

Kostel sv. Václava

Kostel sv. Cyrila a Metoděje

Kostel Panny Marie Růžencové

Kostel sv. Jana Nepomuckého

Práce vynechává kostel sv. Vojtěcha ve Čtyřech Dvorech a kostel sv. Rodiny v ulici Karla IV. V těchto kostelích se nenachází žádný latinský nápis.

3.1 Chrám Obětování Panny Marie a Dominikánský klášter

GPS: 48°58'32.131"N, 14°28'19.393"E

„Kostel s bývalým klášteřem dominikánským jest nejstarší a nejpamátnejší budova města. Založen byl dle listiny ze dne 10. března 1265, a vysvěcen dne 3. června 1274. Ve druhé polovici XVII. století provedeny v lodi chrámové značné změny arkád a oken, též klášter byl v době baroka přestavěn. Roku 1865 byl kostel opraven, při tom však kaple po bocích presbyteria zbořeny.“³⁶

V klášteře působili od nejstarších dob dominikáni (1265-1548, 1580-1784), po zrušení jejich kláštera za josefinismu piaristé (1785-1871) a naposledy redemptoristé (1885-1950). V roce 1950 byl klášter stejně jako všechny mužské řehole násilně zlikvidován komunistickým terorem.³⁷

V klášterním kostele se nachází paladium města Českých Budějovic – obraz Panny Marie Klasové, později zvané Budějovické. „Obraz byl přivezen kolem roku 1410 ze severní Itálie do Českých Budějovic.“³⁸ V roce 1418 byl obraz přenesen do klášterního chrámu a těšil se hluboké úctě věřících.³⁹ V šestnáctém století vznikla kopie obrazu, která je dnes na oltáři v kostele.⁴⁰

Pod obrazem je nápis

Ave Maris stella Dei Mater alma

Překlad

Buď zdráva hvězdo mořská, blahodárná matko boží.

V kostele za oltářem se nachází náhrobek z červeného mramoru s texty

STELLA MICAT:FLORENT REDOLENTI LILIA CHRISTE

LVX TIBI SIM GRATA SIM TIBI GRATVS ODOR

Překlad

Hvězda se mihá kvetou vonícím lilie Kriste,
světlo tobě ať jsem příjemné, ať jsem tobě příjemná vůně.

³⁶ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 26.

³⁷ ČERNÝ, J. *Poutní místa Česko-budějovicka a Novohradska*, s. 57.

³⁸ FIALOVÁ, P. Panna Maria Klasová. In *Muzejní a vlastivědná práce*. Praha : Orbis, 1995, s. 129.

³⁹ PAVELEC, P. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. 2008, s. 3.

⁴⁰ FIALOVÁ, P. Panna Maria Klasová. In *Muzejní a vlastivědná práce*. Praha : Orbis, 1995, s. 129.

D O M⁴¹

DOCTRINA MORIBVS AC PIETATE
PRÆSTANTI DO: CONRAD(O) RESCHO
A TONDORF TVRINGENSI ARTIVM AC
PHLOSOPHÆ MGRO⁴², HVIVS INCLITÆ
CIVITATIS BVDWI: A PHARMACIS CI
VI CONSVLARI MDCXI QVARTA OCT,
TREBONÆ DEFVNCTO, HIC Q: SEPVL
TO. VII. EIVSDEM, VIRO PERDILLC
TO, MOESTISSIMA CONIVNX
EVFROSINA . RESCHIN . HOC
AMORIS ERGO, POSTERITATI
SPECTANDVM LVGENS
POSVIT MONVMENTVM
CVIVS ANIMA NEXA SIT DEO
CALENDIS MARTII
CVIVIMID

Překlad

Bohu dobrému velkému
Vzděláváním obyčejí a bezúhonností (svědomitostí)
vznešenému Pánovi Conradu Reschovi
z Tondorfu Turiňského
magistrovi umění a filosofie
této proslulé
obce města Budějovic lékárníkovi
konzulskému 1611 čtvrtého října
V Třeboni zesnulému a zde pohřbenému
7. dne téhož (měsíce), muži velmi milovanému
nejzarmoucenější manželka
Eufrosína Reschová tento
kvůli lásce pro potomstvo

⁴¹ D(eo) O(ptimo) M(aximo)

⁴² M(a)G(ist)RO

ke koukání plačíc
postavila náhrobek
Jehož duše ať je připojena Bohu
V nápisu je skrytý chronogram udávající rok 1613.

Studna v rajské zahradě

V rohu rajské zahrady se nachází kamenná studna s nápisem po obvodu nahoře:
HONORI B: MARIAE S: HIACINTHI ET S: PETRI [F]ONS ISTE
PIETATIS ERGO DICATVS EST

Překlad

Čtěné Marii, Hyacintovi a Petrovi tento pramen
Z důvodu zbožnosti je věnováno

Nápisy venku na zdi

Do budovy konventu se vchází od východu vedle sakristie. Barokní portál je ozdobený sochou Panny Marie a znakem řádu dominikánského. Na římse je nápis:
SANCTA MARIA BENEDICAT INTRANTES ET EXEVNTES

Překlad

Svatá Maria ať žehná těm, kdo přicházejí i odcházejí.
V nápisu nacházíme chronogram, z něhož získáme rok 1718.
Na oblouku je níže položený nápis:
TRIGINTA AC VNO LOCVS HIC PRIOR VRBE STAT ANNO

Překlad

Toto místo je o třicet jedna let starší než město.
Nápis je mylný, klášter není o třicet jedna let starší než město.⁴³

⁴³ PAVELEC, P. *České Budějovice : klášterní kostel Obětování Panny Marie*. 1997, s. 11.

3.2 Katedrála sv. Mikuláše

GPS: 48°58'31.026"N, 14°28'32.601"E

Kostel sv. Mikuláše byl založen v roce 1265 současně se vznikem města. V letech 1518-1535 byl přestavěn, zřítíl se v roce 1551 a byl znovu postaven.⁴⁴ V roce 1641 kostel vyhořel a během osmi let byl postaven nový barokní kostel. Po zřízení biskupství se stal katedrálou.⁴⁵

Hlavní oltář má nad sebou obraz sv. Mikuláše, patrona města.⁴⁶ V kostele se dále nacházejí dva boční oltáře. V prostoru pravého bočního oltáře je ve zdi oddělující hlavní oltář zasazená deska s latinským nápisem, která upozorňuje na přenesení ostatků sv. Auratiána.

SEPULCRUM S. AURATIANI

Překlad

Náhrobek sv. Auratiana

Sluneční hodiny

Na jižní stěně katedrály ve výši spodních rámců oken se nacházejí sluneční hodiny. V jejich horní části je zdobným písmem napsáno:

UTERE PRATENTI MEMOR ULTIMA

Překlad

Užívej přítomného, ale mysli na věci poslední

Ve vnitřním čtverci hodin nad tyčkou je letopočet MDCCL (1850), což by mohl být rok vzniku hodin 1850.

Nápis venku nad zadními dveřmi

Ve východní stěně v levém rohu se nachází zadní dveře do katedrály, nad nimiž je napsáno:

AEDIFICATUM A. D. MCMXII

⁴⁴ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 57.

⁴⁵ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 62.

⁴⁶ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 20.

Překlad

Zbudováno LP 1912

V tomto roce byl kostel rekonstruován.⁴⁷

3.3 Kostel Božského Srdce Páně

GPS: 48°58'34.753"N, 14°28'59.275"E

Kostel Nejsvětějšího srdce Ježíšova, nazývaný také kostel Božského srdce Páně, patří Kongregaci sester Nejsvětější svátosti. Nachází se na Rudolfovské třídě.

Byl postaven v letech 1903-1904 českobudějovickým stavitelem J. Stabernakem v novobaročném slohu.⁴⁸

V kostele se nachází dva latinské nápisy, ve kterých je místo písmena „E“ znak obrácené číslice „3“. Tento znak je používán beuronskou školou. Níže uvádím text v přepisu s písmenem „E“.

Text nad hlavním oltářem

ADOREMUS IN AETERNUM SANCT SACRAMENTUM

Překlad

Uctívány věčně v nejsvětější svátosti

Text doplňuje fresku – „eucharistické nebe“, kde je na zlatém podkladě vyobrazen obětní stůl s vystavenou Velebnou Svátostí.⁴⁹

Nad vedlejším oltářem po levé straně je text

TU QLORIA JERUSALEM TU LAETITIA ISRAEL

Překlad

Tys sláva Jeruzaléma, tys veselost (radost) Izraele

⁴⁷ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 30.

⁴⁸ ČESKÉ BUDĚJOVICE (Česko). *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 241.

⁴⁹ Kongregace sester nejsvětější svátosti [online]. České Budějovice : Kongregace sester nejsvětější svátosti, © 2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné na WWW: <http://www.eucharistie-paramenta.cz/www/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=71>.

3.4 Kostel sv. Prokopa

48°59'3.916"N, 14°28'2.116"E

Tento kostel v gotickém slohu se nazývá také hřbitovní. Ve 13. století byl farním kostelem staré budějovické osady.⁵⁰

V presbytáři po levé straně jsou na stěně obrazy světců sv. Floriána hasičiho oheň a pod ním na spodním okraji nápis SANCTVS FLORIANVS a dále spolustojící sv. Václav a sv. Zikmund . Pole je opět doplněno jmény světců.⁵¹

Další malba v horní části stěny presbytáře představuje výjev s námětem Poslední večeře. Na spodním okraji je připojen latinský citát z Nového zákona.⁵²
AMEN.DICO.VOBIS.QVIA.VNVS.VESTRVM.ME.TRADITVRVS.EST.

Překlad

Amen, pravím vám,

Jeden z vás mě zradí.

Renesanční malby vznikly z části inspirovány dobovou grafikou ze třetí čtvrtiny 16. století.⁵³

3.5 Kostel sv. Anny

48°58'26.097"N, 14°28'35.251"E

Nazýván také seminářský, byl založen s klášteřem kapucínským.⁵⁴ V roce 1614 pobýval v Českých Budějovicích císař Matyáš se svou manželkou Annou, která se na doporučení svého zpovědníka rozhodla zdejší klášter založit.⁵⁵ Klášter byl postaven v letech 1615-1621. V roce 1786 byl Josefem II. zrušen, užíván jako sklad obilí a v roce 1803 přeměněn v biskupský seminář, ve kterém studoval v letech 1832-33 i sv. Jan Nepomuk Neumann. V roce 1950 byl seminář komunisty zrušen.⁵⁶

⁵⁰ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 38.

⁵¹ LAVIČKA, R. Kostel sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele na Starém městě v Českých Budějovicích : stavební vývoj a význam architektury kostela ve středověku. In Staré Budějovice : sborník prací k dějinám královského města Českých Budějovic. České Budějovice 1/2005, s. 20.

⁵² Bible : *Písmo svaté Starého a Nového zákona : Český ekumenický překlad*. Mt 26,21.

⁵³ LAVIČKA, R. Kostel sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele na Starém městě v Českých Budějovicích : stavební vývoj a význam architektury kostela ve středověku. In Staré Budějovice : sborník prací k dějinám královského města Českých Budějovic. České Budějovice 1/2005, s. 21.

⁵⁴ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 38.

⁵⁵ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 36.

⁵⁶ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 58.

„V letech 1615-1621 vznikl barokní areál kláštera s kostelem sv. Anny.“⁵⁷ Kostel byl v letech 1843-44 opravován.⁵⁸ Průčelí kostela bylo upraveno v 19. století.⁵⁹

Nad jednoduchým vchodem je nápis

PRO DEI HONORE ET S. ANNÆ PATROCINIO RENOVATA ET
MAIOR FACTA

1.6.1.5.

DICIIVMIC

Překlad

K počtě Bohu a sv. Anně patronce (ochránkyni) připomínajíc větší skutky

Z chronogramu získáme rok 1709, ve kterém došlo k přestavbě kláštera.⁶⁰ Rok 1615 uvedený na nápisu představuje rok, kdy bylo započato se stavbou. V současnosti slouží kostel jako koncertní síň Otakara Jeremiáše.

3.6 Kaple Smrtných Úzkostí Páně

GPS: 48°58'30.747"N, 14°28'35.390"E

Barokní kaple byla zbudována v letech 1727-31 na místě gotické kaple sv. Jakuba. V roce 1785 byla zrušena a užívána jako skladiště ledku. V roce 1855 ji obnovil biskup J. V. Jirsík. Od roku 1999 slouží svatě liturgii řeckých katolíků.⁶¹

Vnitřek kaple zdobí fresky, v báni je osazen Bůh Otec, kolem andělů s nástroji umučení, v tamburu a pendantivech alegorie osmera blahoslavenství. Na oltáři je obraz Spasitele v zahradě Getsemanské.⁶²

⁵⁷ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 36.

⁵⁸ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 58.

⁵⁹ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 38.

⁶⁰ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 36.

⁶¹ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 58.

⁶² BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 26.

Nápis nad hlavním oltářem
PATER NON MEA
SED TUA VOLUNTAS
FIAT

Překlad

Otče, ať se stane nikoliv má, ale Tvá vůle.

Nápis podtrhuje obraz Boha Otce doprovázeného anděly s nástroji Kristova umučení od malíře Jana Adama Schöpfa.⁶³

3.7 Kostel sv. Václava

GPS: 48°58'52.896"N, 14°28'24.247"E

Novogotický kostel sv. Václava se nachází v Kostelní ulici. Byl postaven v letech 1868 až 1870 na přání biskupa Jana Valeriána Jirsíka jako součást jím založeného českého gymnázia.⁶⁴

Na klenbě před kněžištěm je na stěně nápis

PRAESVLIS INSONVIT VOX IAMGREX CONVOLAT ATQVE
QVAE PERIERE EXSTANT SACRA FAVENTE DEO

Překlad

Opata zazněl (rozezvučel se) hlas (zpěv) a teď stádo se sbíhá (slétá) a ty svaté věci, které zahynuly, existují, za přispění Boha.

Ve zpodobnění zdejšího kostela se nachází nápis

JE SVS NAZAR ENVS
REX JVDÆORVM!

Překlad

Ježíš Nazaretský,
Kráľ židovský.

⁶³ ČESKÉ BUDĚJOVICE (Česko). *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 214.

⁶⁴ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 93.

3.8 Kostel sv. Cyrila a Metoděje

GPS: 48°58'1.923"N, 14°30'18.707"E

Kostel sv. Cyrila a Metoděje se nachází v Puchmajerově ul. č. 492/2 v Českých Budějovicích v části města Suché Vrbné.

Kostel byl postaven v novorománském slohu v r. 1935, a 26. 12. téhož roku vysvěcen českobudějovickým děkanem Václavem Řepou. O rok později byla ke kostelu vybudována budova konventu Kongregace bratří těšitelů z Getseman, která spravovala farnost v letech r. 1936 – 1950.⁶⁵ Všímavý návštěvník kostela může zahlédnout znak této kongregace na obětním oltáři.

Znak zobrazuje uprostřed hořící srdce, ve spodní části jsou beránci. Kolem dokola znaku je nápis:

OMNIA AD CONSOLATIONEM D. CORDIS. JESU
ADORATIO
EXPATIO
GETSHEMANI

Překlad

Vše k útěše Božského srdce Ježíšova

klanění

odčinění

Getsemany

Budova konventu byla později několik desetiletí používána policií, respektive tehdejší Sborom národní bezpečnosti. V roce 1999 byla budova vrácena farnosti, rekonstruována na faru. V pondělí dne 5. 7. 1999 proběhlo slavnostní otevření fary mší svatou v 8:30 ve svátek Dne slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje, kterým je kostel zasvěcen.⁶⁶

Nápis v chrámové lodi:

SANCTUS

SANCTUS

SANCTUS

⁶⁵ ČESKÉ BUDĚJOVICE (Česko). *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 247.

⁶⁶ FIŠEROVÁ, J. *Kde dříve sídlil SNB, bude dnes nová fara*. Českobudějovické listy 8/153 (2. 7. 1999), s. 14.

Překlad:

Svatý

Svatý

Svatý

Další nápis v chrámové lodi zní

DOMINUS

DEUS

SABAOTH

Překlad

Pán

Bůh

„zástupů“ (slovo „Sabaoth“ je přejato z hebrejštiny)

Na vnější východní stěně nacházíme dva nápisy

IN TE, DOMINE, SPERAVI,

NON CONFUNDAR IN

AETERNUM.

Překlad

V Tebe, Pane, doufám,

Ať nejsem zahanben

Navěky

A dále český nápis:

„Můžeš-li věřit,

všecko jest možné

věřícímu.“

3.9 Kostel Panny Marie Růžencové

Kostel dnes spravuje Kongregace bratří Nejsvětější svátosti (petrinů) a nachází se v Žižkově ulici. O jeho výstavbu podle plánů českobudějovického stavitele Jakuba Stabernaka se zasloužil Páter Václav Klement Petr, který v roce 1888 založil kongregaci bratří Petrinů. Kostel je vyzdoben v beuronském slohu. Interiér navrhl emauzský řádový bratr Pantaleon Major.⁶⁷ Kostel byl vysvěcen roku 1900.⁶⁸ O rok později Páter Klement Petr zemřel.⁶⁹

Veškeré nápisy v kostele jsou již detailně zdokumentovány.⁷⁰ Z tohoto důvodu se jimi v této práci nezabývám. Došlo by tím k zbytečnému rozšíření práce a zároveň by to nemělo žádný nový přínos.

3.10 Kostel sv. Jana Nepomuckého

GPS: 48°57'46.150"N, 14°28'16.017"E

Kostel sv. Jana Nepomuckého je jedním z nejmladších kostelů v Českých Budějovicích. Byl postaven v letech 1914-1915 v novorománském stylu. Stavbě předcházelo letité rozhodování, zda je nutné na Lineckém předměstí mít kostel, případně zda stavět tento kostel, nebo zda dát přednost stavbě nové katedrály. Situace se vyřešila kompromisem. Stávající katedrální kostel byl opraven a zbývající prostředky použity pro výstavbu kostela sv. Jana Nepomuckého.⁷¹

Kostel obsahuje také prvky beuronského slohu a to hned v předsíni hlavní lodi, kde je po levé straně kříž s ukřižovaným Kristem. Další výrazný projev tohoto slohu nacházíme v presbytáři.

Deska pod křížem v předsíni

Na nejvyšším bodě kříže je nápis INRI. Zpoza kříže jakoby vystupuje deska s nápisem.

⁶⁷ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 58.

⁶⁸ ČESKÉ BUDĚJOVICE (Česko). *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 247.

⁶⁹ ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, s. 58.

⁷⁰ MUROŇOVÁ, E. ; HAVEL, T. C. *Hle, příbytek Boží mezi lidmi : kostel Panny Marie Růžencové v Českých Budějovicích*. Vyd. 1. Brno : Jiří Brauner – Kartuziánské nakladatelství a vydavatelství, 2008. ISBN 978-806953-26-7. 103 s.

⁷¹ SVOBODA, R. *Dějiny farnosti sv. Jana Nepomuckého v Českých Budějovicích*, s. 43.

Text pod ramenem kříže je dělen svislou osou kříže

PATER.DIMIT-	TEILL QVON
NESCQVOD	FACIVNT!
AMEN.DI-	C _o TIBI:HO-
DIE.MEC.ER	^I _N .PARADI ^S _O
MVL ^I ER.EC ^C E	FIL ^I VS.T _V VS
ECCE.MA-	TER.TVA
DEVS MEVS	D _E V _S MEV _S VF
QVID.ME.DE	RELIQVIST II!
SITIO!	
CONSUM	MAT _V .EST!
PATER.IN	MANV.T!
COMMEN	SPIR.MEV!

V textu jsou místo písmen „E“ znaky obrácené číslice „3“. Zvláštní je také používání různě velkých písmen, která se ve skutečnosti překrývají. Obvyklé není ani užívání vykřičníků a vlnovek nad písmenem.

Překlad

Otče, odpusť (propusť je) jim

Neboť nevědí, co činí!

Amen pravím Ti, dnes budeš v ráji

Ženo, hle syn tvůj

Hle matka tvá.

Bože můj, Bože můj,

Proč jsi mě opustil.

Žízním!

Dokonáno jest!

Otče, svěřuji se do tvých rukou!

Dech (život) můj!⁷²

⁷² Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : Český ekumenický překlad. Lk 23,34.

Na desce jsou vyjádřena Ježíšova slova, která pronesl při ukřižování. Odpouští těm, kdo ho ukřižovali, pak se obrací k Panně Marii, své matce a místo sebe jí za syna nabízí apoštola Jana. Jana nabádá, aby přijal Marii za svou matku. Nakonec hovoří s Bohem a svěřuje se do jeho rukou.

Pamětní deska v předsíni

Vpravo ve zdi předsíně je černá deska se žlutými písmeny popisujícími vznik kostela

HAEC DOMUS DOMINI
DIE 2. DECEMBRIS 1913
IN IDEA CONCEPTA –
DIE 20. MARTII 1914
BENE FUNDATA-
DIE 18 AUGUSTI 1915
IN TOTO PERFECTA-
DIE 12. SEPTEMBRIS 1915
CONSECRATA EST AD NOMEN
S. JOANNIS NEP. MARTYRIS

Překlad

Tento dům Boží
Dne 2. prosince 1913
v myšlence pojatý
dne 20. března
náležitě (dobře) založen
dne 18. srpna 1915
celý dostavěn
dne 12. října 1915
vysvěcen na památku
sv. Jana Nepomuckého, mučedníka.

Nápisy v apsidě nad oltářem

Nad oltářem je kolem kopule nápis:

BEATVS. QVI LNGVA. SVA.NON. EST LAPSVS. ET. QVI. NON.
SERVIVIT.INDIGNIS.SE JEPI.AVRES.TVA.SPINIS.LINGVA.NEOQVA. NOLI.
AVDIR. ET. ORI. FACIT. OSTIA. ET. SERAS.

Překlad

Blaze tomu, kdo se neprohřešil jazykem.⁷³

Ohrad' své uši trnám, přestaň s bezbožným jazykem, udělej si dveře a zámek před ústy.⁷⁴

Oba texty se týkají zacházení s jazykem, nabádají k opatrnosti v mluvě.

Nápis na oblouku nad oltářem

DEDIT MIHI DOMINOS LINGVAM MERCEDEM MEAM ET IN IPSA LAVDABO
EVM

Překlad

Pán mi odevzdal odměnou jazyk a já ho za to chválím.⁷⁵

Dřevěná křtitelnice

Vlevo u oltáře se nachází dřevěná křtitelnice ve tvaru globu. Po jejím obvodu je vyrytý nápis:

INTROIRE IN REGNVN DEI NISI QVIS RENATVS FLV ERIT EX AQVA ET
SPIRITO NON POTEST.

Překlad

Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího.⁷⁶

⁷³ Srov. ALLIOLI, J. F. Die Heilige Schrift des Alten u. Neuen Testaments, Sír 25,11.

⁷⁴ Srov. ALLIOLI, J. F. Die Heilige Schrift des Alten u. Neuen Testaments, Sír 28, 28.

⁷⁵ Srov. ALLIOLI, J. F. Die Heilige Schrift des Alten u. Neuen Testaments, Sír 51,30.

⁷⁶ Bible : Písma svatá Starého a Nového zákona : Český ekumenický překlad. J 3,5.

Kropenky

Nad kropenkami po stranách hlavního vchodu je text:

IN NOMINE
PATRIS ET FILII
ET SPIRITVS
SANCTI AMEN

Překlad

Ve jménu
Otce i syna
A ducha
Svatého Amen.

Varhany na kruchtě

Varhany na kruchtě mají i z chrámové lodi viditelné nápisy na píšťalách.

Nápis vlevo:

CANTATE DOMINO

Překlad

Zpívejte Hospodinu

Nápis vpravo

CANTICUM NOVUM

Překlad

Píseň novou

Uprostřed varhan

LAUDATE DOMINUM OMNES GENTES
LAUDATE EUM OMNES POPULI

Překlad

Chvalte Pána všechny národy
Chvalte ho všichni lidé

4 Nápisy na budovách

Tato kapitola se věnuje následujícím nápisům na budovách:

Radnice

Vinotéka

Filozofická fakulta Jihočeské univerzity

Státní oblastní archiv

Deska Plachý

4.1 Radnice

GPS: 48°58'27.246"N, 14°28'23.989"E

Budova radnice pochází z roku 1730.⁷⁷

Vznikla propojením a celkovou rekonstrukcí tří samostatných domů.⁷⁸

Radnice z pohledu Náměstí Přemysla Otakara II.

Nad vysokým prvním patrem je maskované druhé nízké patro, nad ním atika, z níž se vypínají tři štíhlé věže s cibulovitými báními. Na atice mezi věžemi stojí čtyři alegorické sochy (dnes kopie) od Josefa Dietricha: Spravedlnost, Statečnost, Moudrost a Opatrnost. Sochy jsou bez latinských nápisů.⁷⁹

Pod štítem se v reliéfu nachází městský znak.

V kartuši nad českým lvem je nápis s chronogramem:

DOMVS

IVSTITIÆ

GVBERNANTE

GLORIOSO CAROLO VI

RESTAVRATA

Překlad

Dům

Spravedlnosti

Za panování

Slavného Karla VI.

Přestavěný

Chronogram potvrzuje, že radnice byla přestavěna roku 1730.⁸⁰

Uvnitř radnice v obřadní síni je ve stropní malbě latinský nápis. Na této malbě je vyobrazen Šalamounův soud nad pravou a nepravou matkou dítěte.⁸¹ V obřadní síni je omezený vstup pro veřejnost, proto nemám nápis zdokumentovaný.

⁷⁷ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 41-42.

⁷⁸ KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 28.

⁷⁹ BINDER, M. ; SCHINKO, J. : *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, s. 66.

⁸⁰ BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*, s. 42.

Radnice z pohledu České ulice:

GPS: 48°58'28.047"N, 14°28'20.352"E

FRANCISCUS I. IMPERATOR AUGUSTUS
SECURITATI PUBLICÆ
MD CCC XXV

Překlad

František I. Augustus

Pro bezpečnost města

1825

Deska se nachází mezi okny prvního a druhého patra.

4.2 Vinotéka, Česká ulice

GPS: 48°58'35.540"N, 14°28'22.210"E

Nositel nápisu: dům v České ulici

Latinský nápis nad vstupem do vinotéky

FRIGIDA CARMINA

QUAE AB AQUAE

POTORIBUS

SCRIBUNTUR

Překlad

Chladné (studené) písně, které jsou psány pijany vody.

Rok v nápisu dle chronogramu je 1725.

⁸¹ *České Budějovice : záhady a objevy.* Praha : Orbis, 1995. 43 s. Země Koruny české. Regionální řada, s. 5.

4.3 Filozofická fakulta Jihočeské univerzity

GPS: 48°58'43.625"N, 14°26'53.968"E

Filosofická fakulta JČU

(autor Cicero)

- 1 STUDIUM EST AUTEM ANIMI ASSIDUA
- 2 ET VEHEMENTER AD ALIQUAM REM
- 3 ADPLICATA MAGNA CUM
- 4 VOLUPTATE OCCUPATIO
- 5 UT PHILOSOPHIAE, POETICAE,
- 6 GEOMETRICAE, LITTERARUM.

Překlad

Studium je ustavičná zaměstnanost ducha spojená s velkou rozkoší a upřená k nějaké věci jako třeba k filozofii poezii geometrii nebo literatuře.⁸²

Jedná se o přepis 36. verše z díla PRVNÍ KNIHA techniky - Marcus Tullius Cicero.

Nápis na budově Filozofické fakulty a rektorátu je možno zahlédnout z Branišovské ulice.

Stavba budovy Jihočeské univerzity byla zahájena 2. 4. 2008.⁸³

Kolaudace obou objektů Filozofické fakulty s rektorátem a univerzitní knihovny se uskutečnila 23. 7. 2009.⁸⁴

⁸² DVOŘÁKOVÁ, Klára. Dotykové tabule a dvě patra knih. Jihočeská univerzita [online] 28.07.2009 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jcu.cz/Members/bumbova/dotykove-tabule-a-dve-patra-knih-dve-nove-budovy-jihoceske-univerzity-mf-dnes-28-7/>>.

⁸³ Oddělení vnějších vztahů. Výstavba v kampusu Jihočeské univerzity slavnostně zahájena, *Jihočeská univerzita* [online]. 24.3.2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jcu.cz/Members/jvana/clanky/vystavba-v-kampusu-jihoceske-univerzity-slavnostne-zahajena/>>.

⁸⁴ VÁLKOVÁ, Jana. Stavební část objektů filozofické fakulty, rektorátu a univerzitní knihovny dokončena, *Jihočeská univerzita* [online]. 23.07.2009 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jcu.cz/Members/jvana/clanky/stavebni-cast-objektu-filozoficke-fakulty-rektoratu-a-univerzitni-knihovny-dokoncena/>>.

4.4 Státní oblastní archiv

GPS: 48°58'35.326"N, 14°29'4.398"E

Tato budova se nachází v ulici Rudolfovská č. p. 40. Státní oblastní archiv je tu od r. 1957. Dříve tato budova fungovala jako sklad pro místní textilní podnik.⁸⁵

Nápis

LITTERA SKRIPTA MANET

Překlad

Napsané písmo zůstává

4.5 Deska Plachý

Krajinská č. 43/212

GPS: 48°58'40.061"N, 14°28'26.455"E

Na nároží Taxbergerova domu se nachází pamětní deska připomínající smrt městského písaře Šimona Plachého při vpádu pasovských vojsk.⁸⁶

Deska ve tvaru pětiúhelníku obsahuje text:

ANNO 1611

DEN 31 IANUARIUS

SIMEON PLACHYA TREBNITZ

VIR GENERE ET LITERIS CLARISSIMVS

OLIM HIC CIVIS ET NOTARIVS MILITE

PASSAVIENSE HANC VRBEM FORTVITO IN

FESTANTE PRÆTER MERITVM HOC LOCO

VIOLENTA MORTE ENECATVS EST

EIVS ANIMA DEO VIVAT

⁸⁵ Státní oblastní archiv v Třeboni [online]. © 2012 [cit. 24.3.2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskearchivy.cz/statni-okresni-archivy/ceske-budejovice/soka-cb-aktuality>>.

⁸⁶ KOVÁŘ, D. *České Budějovice*, s. 59.

Překlad

Rok 1611

31. ledna

Šimon Plachý z Třebnice

Ušlechtilý muž a slavný písař

Dříve zde občan a písař vojskem

Pasovským při náhlém vpádu do města

Spěchající na tomto místě

Násilně zemřel

Jeho duše žije Bohu

V roce 1611 se přes Pražskou bránu, která tu tehdy stávala, dostalo pasovské vojsko do města a na mostě přes příkop byl při tom výstřelem z muškety zabit městský písař Šimon Plachý. Desku nechala poříditi Plachého vdova. Prašná brána byla roku 1867 zbořena.⁸⁷ Deska byla původně přímo na bráně, v roce 1995 byla obnovena a umístěna na nároží domu 212/843.⁸⁸ Dnes je po Šimonu Plachém pojmenována ulice nedaleko od místa, kde zemřel.

⁸⁷ KOVÁŘ, D. České Budějovice, s. 57-59.

⁸⁸ KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*, s. 88.

Závěr

Studium latinských nápisů bylo zajímavé, ale také obtížné. I když jsem do práce nezahrnovala nápisy na zvonech, drobných předmětech nebo dočasně umístěných nositelů nápisu v Českých Budějovicích, podařilo se mi nalézt daleko více nápisů, než jsem předpokládala.

Jsem si vědoma toho, že jsem v této práci nepodchytila úplně všechny nápisy na území města. I tak je jejich výčet rozsáhlý. Chtěla jsem se také více věnovat interpretaci nápisů a souvislostem s jejich nositeli, ale vzhledem k množství textu jsem se širěji věnovala jen některým z nich (např. Mariánskému sousoší, kostel sv. Anny).

Latinské nápisy v Českých Budějovicích pochází převážně ze 17. a 18. století a jsou spojené se sakrálními předměty, budovami a sochami. Nápisy v nebo na budovách často obsahují chronogram, ze kterého zjistíme rok výstavby nebo přestavby (např. na kostele svaté Anny je letopočet přestavby kláštera, na radnici, na vinotéce, kostele sv. Mikuláše). Chronogram najdeme i na náhrobcích, kde z textu zjistíme rok úmrtí nebo zhotovení náhrobku pro zemřelého (kostel Obětování Panny Marie). Velmi často nalezneme chronogram u nápisů pod sochami od Josefa Dietricha. U Mariánského sousoší byl zjištěn rozdíl v textu, který byl navrhnutý městskou radou (podpis smlouvy r. 1715) a skutečným textem (zhotovení sousoší r. 1716). Při tvorbě chronogramu se mění text a při překladu je nutno domýšlet, co je správné.

Zvláštní jsou nápisy psané v beuronském slohu (kostel Panny Marie Růžencové, Kostel Jana Nepomuckého a kostel Božského srdce Páně). Nápisy obsahují texty z bible, také z Vulgaty, zkratky, znaky, a proto se obtížně překládají. Nejčastěji jsou citovány kapitoly z knihy Sírachovec, která obsahuje poučná moudra.

Latinské nápisy také oslavují dárce (Kalvárie – Terezie Aichlerová), panovníky (radnice – Karel VI) nebo původce díla (Kostel Panny Marie Růžencové – Klement Petr).

Nápisy ze současnosti se váží k budovám, na kterých jsou napsány (archiv – písmo, univerzita – vzdělání).

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ALLIOLI, J. F.: Die Heilige Schrift des Alten u. Neuen Testaments. Landshut, München : Vogel, 1851. 1244 s.

BINDER, M.; SCHINKO, J.: *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*. Vyd. 1. České Budějovice: Milan Binder, 2007. ISBN 978-903636-5-6. 171 s.

BRANIŠ, J. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. VIII., Politický okres Česko Budějovický*. Praha: Nákladem archaeologické kommisise při české akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1900. ISBN neuvedeno. 138 s.

ČERNÝ, J. *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*. Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2004. ISBN 80-86829-03-0. 199 s.

DUS, J. A.; POKORNÝ, P. *Neznámá evangelia: Novozákonní apokryfy I*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-406-6. 461 s.

CHVOJKA, J. *Město pod Černou věží: vyprávění z historie Českých Budějovic*. České Budějovice: Actys, 1992. ISBN 80-901234-0-6. 288 s.

KOVÁŘ, D. *Budějovický poutník, aneb, Českými Budějovicemi ze všech stran*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-7340-089-8. 252 s.

KOVÁŘ, D. *České Budějovice*. Vyd. 1. Praha: Freytag & Berndt, 2005. ISBN 80-7316-182-6. 126 s.

MAXOVÁ, I; NEJEDLÝ, V.; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji : (okresy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachovice, Strakonice a Tábor)*. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-33-0. 405 s.

MUROŇOVÁ, E.; HAVEL, T. C. *Hle, přibyték Boží mezi lidmi: kostel Panny Marie Růžencové v Českých Budějovicích*. Vyd. 1. Brno: Jiří Brauner – Kartuziánské nakladatelství a vydavatelství, 2008. ISBN 978-806953-26-7. 103 s.

PAVELEC, P. *České Budějovice: klášterní kostel Obětování Panny Marie*. České Budějovice: Petr Pavelec, 1997. ISBN neuvedeno. 24 s.

PAVELEC, P. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích*. České Budějovice : Petr Pavelec, 2008. ISBN neuvedeno. 32 s.

SVOBODA, R. *Dějiny farnosti sv. Jana Nepomuckého v Českých Budějovicích*. Vyd. 1. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 2010. ISBN 80-86074-28-5. 101 s.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Český ekumenický překlad. Vyd. 8. Praha: Česká biblická společnost, 2001. ISBN 80-85810-29-8. 1814 s.

ČESKÉ BUDĚJOVICE (Česko). *Encyklopedie Českých Budějovic*. Vyd. 2. České Budějovice: Nebe, 2006. ISBN 978-80-23967-06-7. 672 s.

České Budějovice: záhady a objevy. Praha: Orbis, 1995. ISBN neuvedeno. 43 s. Země Koruny české. Regionální řada.

SOKA České Budějovice, stará spisovna, řada chronologická, 2. 11. 1715. In: Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji, s. 26-27.

SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, Protocollum in judicialibus 14. 1. 1715 – 18. 12. 1719 fol. 219v. In MAXOVÁ, I. ; NEJEDLÝ, V. ; ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s. 27-28.

Sborníky

FIALOVÁ, P. Panna Maria Klasová. In *Muzejní a vlastivědná práce*. Praha : Orbis, 1995, s. 141

LAVIČKA, R. Kostel sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele na Starém městě v Českých Budějovicích : stavební vývoj a význam architektury kostela ve středověku. In *Staré Budějovice : sborník prací k dějinám královského města Českých Budějovic*. České Budějovice 1/2005, s. 20.

Časopisecké články

SCHINKO, J. Adamova lebka prý plní přání a řídí plán zkoušení. *Českobudějovický deník* [online]. 3.2.2008 [cit. 2014-03-24]. Dostupné na WWW:

<http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/putovani_dietrich_cb20080201.html>

.

FIŠEROVÁ, J. Kde dříve sídlil SNB, bude dnes nová fara. *Českobudějovické listy* 8/153 (2. 7. 1999), s. 14.

Internetové články

DVOŘÁKOVÁ, Klára. Dotykové tabule a dvě patra knih. Jihočeská univerzita [online] 28.07.2009 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW:

<<http://www.jcu.cz/Members/bumbova/dotykové-tabule-a-dvě-patra-knih-dvě-nové-budovy-jihoceske-univerzity-mf-dnes-28-7/>>.

Kongregace sester nejsvětější svátosti [online]. České Budějovice : Kongregace sester nejsvětější svátosti, © 2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné na WWW:

<http://www.eucharistie-paramenta.cz/www/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=71>.

Oddělení vnějších vztahů. Výstavba v kampusu Jihočeské univerzity slavnostně zahájena, *Jihočeská univerzita* [online]. 24.3.2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.jcu.cz/Members/jvana/clanky/vystavba-v-kampusu-jihoceske-univerzity-slavnostne-zahajena/>>.

Státní oblastní archiv v Třeboni [online]. © 2012 [cit. 2014.03.24]. Dostupné z WWW:

<<http://www.ceskearchivy.cz/statni-okresni-archivy/ceske-budejovice/soka-cb-aktuality>>.

VÁLKOVÁ, Jana. Stavební část objektů filozofické fakulty, rektorátu a univerzitní knihovny dokončena, *Jihočeská univerzita* [online]. 23.07.2009 [cit. 2014-03-24].

Dostupné z WWW: <<http://www.jcu.cz/Members/jvana/clanky/stavebni-cast-objektu-filozoficke-fakulty-rektoratu-a-univerzitni-knihovny-dokoncena/>>.

Ústní sdělení

Rozhovor s akademickým malířem Ivanem Tláškem dne 4. 3. 2014 – ústní sdělení.

Seznam použitých zkratek, vysvětlivky

Zkratky

- Lk - Lukáš
- LP - léta Páně
- Mt - Matouš
- NZ - Nový zákon
- PP - per procurationem – z pověření
- SZ - Starý zákon

Vysvětlivky

- Atika - architektonický ozdobný prvek, který prodlužuje fasádu budov
- Augustus - „vznešený“ titul římského císaře
- Epoxid - skupina umělých pryskyřic užívaných pro výrobu laků a lepidel
- Nika - výklenek
- Subvence - podpora poskytovaná z veřejných prostředků, příspěvek
- Pendentiv - (pendativ)konstrukční prvek zprostředkující přechod ze základny (např. čtvercové) do klenby kupole
- Putti [puty] - drobné nahé dětské postavy doplňující dekoraci, zejm. barokní
- Tambur - válcovitá část stavby pod kopulí většinou s okny, slouží jako podstavec kupole a k prosvětlení. Bývá mezi pendativy a vlastní kupolí

Seznam příloh

Příloha č. 1

Mezinárodní den památek

Příloha č. 2

K dispozici na CD archivovaná Teologickou fakultou

Fotografie latinských nápisů

2a Fotografie na sousoších

2b Fotografie v kostelích

2c Fotografie na budovách

Volně přístupné objekty 10.00 – 17.00 hod.

1. Beseda českobudějovická – (Na Sadech 18)
2. Dvůr domu U Beránka – (Krajinská 35)
3. Gymnázium Česká – (Česká 64)
4. Gymnázium J. V. Jirsíka – (Fráni Šrámka 23)
5. Hardtmuthova vila – DDM – (U Zim. stadionu 1)
6. Hotel Zálkův dům – (Krajinská 41)
7. Kostel svaté Rodiny – (Karla IV. 22)
8. Kostel svatého Václava – (Kostelní 5)
9. Lannova loděnice – (Vltavské nábřeží 5)
10. Muzeum koněspřežky – (Mánesova 10)
11. Niszlův dům Centrum Barborka – (Piaristická 8)
12. Rodný dům A. Lanny – (Vltavské nábřeží 6)
13. Státní okr. archiv Č. Bud. – (Rudolfovska 40)
14. Špeditérství Ferus – NPÚ – (Senovážné nám. 6)
15. Wortnerův dům – AJG – (U Černé věže 22)
16. ZŠ Matice školské – (Matice školské 3)

Objekty s komentovanou prohlídkou

Vstup pouze s platnou vstupenkou III!

Bezplatné vstupenky lze rezervovat na www.cbsystem.cz

1. Radnice – nové prohlídky s kostýmovaným průvodcem
2. Vodárenská věž – komentované prohlídky se zaměřením na 19. stol.
3. Dominikánský klášter – komentované prohlídky – Ing. Jiří Michal
4. Hardtmuthova vila – komentované prohlídky – Mgr. Milan Šilhan
5. DK Slávie – Německý dům – komentované prohlídky p. Iva Peřtova
6. Solnice – (Česká ulice) – přednáška PhDr. Ivo Hajna
„První železnice na evropském kontinentě“
7. Eggertova vila – prohlídky a čtení ze starých novin – Mgr. H. Stejskalová
8. Wortnerův dům – AJG – přednáška „Výtvarné umění 19. stol.“
– Mgr. Hynek Rulišek
9. Dvůr U Beránka – přednáška o zahradách 19. stol. – Jan Kec
10. Divadlo žáků ZŠ Matice školské – v budově ZŠ Matice školské č. 3
11. Pohádka divadla Máma a Táta – Niszlův dům, Centrum Barborka

Program pro rodiny s dětmi:

Interaktivní prohlídka města s pracovními listy – „S očima navrch hlavy, aneb zde jsou lví“. Pracovní listy si můžete vyzvednout zdarma v Turistickém informačním centru na nám. Přemysla Otakara II.

Přípravou ve spolupráci s M centrem pro mladou rodinu a Odborem sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice.

Podrobné informace naleznete na:

www.c-budejovice.cz, www.cb-info.cz, www.kultur-kontakt.cz, www.cbsystem.cz

v Turistickém informačním centru na nám. Přemysla Otakara II. Č.B., Tel. 386 801 413

Změna programu vyhrazena.

Porádá:
Statutární město Č. Budějovice – odbor památkové péče.

Námět, scénář a realizace:
Miroslav Mareš Agentura Kultur-Kontakt

Pořadatel:

Produkce:

Mediální partneři:

Abstrakt

FROJDOVÁ, Marie. *Latinské nápisy města Českých Budějovic*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Adam Mackerle.

Klíčová slova: České Budějovice, latina, sochy, kostely, Dietrich Josef, Kostel Obětování Panny Marie, Katedrála sv. Mikuláše, Kostel Božského Srdce Páně, Kostel sv. Prokopa, Kostel sv. Anny, Kaple Smrtných úzkostí Páně, Kostel sv. Cyrila a Metoděje, Kostel sv. Jana Nepomuckého, radnice, vinotéka, Filozofická fakulta, Státní oblastní archiv,

Práce se zaměřuje na rozbor latinských napsů na katastrálním území Českých Budějovic.

Latinské nápisy v Českých Budějovicích pochází převážně ze 17. a 18. století a jsou spojené se sakrálními předměty, budovami a sochami. Nápisy v nebo na budovách často obsahují chronogram, ze kterého zjistíme rok výstavby nebo přestavby (např. na kostele svaté Anny je letopočet přestavby kláštera, na radnici, na vinotéce, kostele sv. Mikuláše). Chronogram najdeme i na náhrobcích, kde z textu zjistíme rok úmrtí nebo zhotovení náhrobku pro zemřelého (kostel Obětování Panny Marie). Velmi často se s chronogramem setkáváme u napsů pod sochami od Josefa Dietricha. U Mariánského sousoší byl zjištěn rozdíl v textu, který byl navrhnutý městskou radou (1715 – podpis smlouvy) a skutečným textem (1716 – zhotovení sousoší). Při tvorbě chronogramu se mění text a při překladu je nutno domýšlet, co je správné.

Zvláštní jsou nápisy psané v beuronském slohu (kostel Panny Marie Růžencové, Kostel Jana Nepomuckého a kostel Božského srdce Páně). Nápisy obsahují texty z bible, také z Vulgaty, zkratky, znaky, a proto se obtížně překládají. Nejčastěji jsou citovány kapitoly z knihy Sírachovec, která obsahuje poučná moudra.

Latinské nápisy také oslavují dárce (Kalvárie – Terezie Aichlerová), panovníky (radnice – Karel VI) nebo původce díla (Kostel Panny Marie Růžencové – Klement Petr). Nápisy ze současnosti se váží k budovám, na kterých jsou napsány (archiv – písmo, univerzita – vzdělání).

Abstract

České Budějovice, latin, statues, churches, Dietrich Josef, the Church of the Presentation of the Virgin Mary, St. Nicholas Cathedral, the Church of the Divine Lord's Heart, the Church of St. Prokop, the St. Anne Church, the Chapel of Mortal Anxieties of Lord, the Church of St. Cyril and Methodius, the Church of John of Nepomuk, townhall, wine shop building, Faculty of Philosophical, State regional archive,

The thesis deals with the analysis of Latin inscriptions in the cadaster of České Budějovice.

Latin inscriptions in České Budějovice have its origin mainly in the 17th and 18th century and are connected with the sacral objects, buildings and statues. The inscriptions either in or on buildings often contain chronogram, from which it is possible to uncover the date of the construction or reconstruction (e.g. there is one chronogram depicting the date of the monastery reconstruction on the St. Anne Church, another can be found on the town hall, wine shop building or on the St. Nicholas Cathedral). Chronogram can also be found on the gravestones, whence the year of the decease or the year of the gravestone making can be determined (the Church of the Presentation of the Virgin Mary).

We also often get in touch with the chronograms at the inscriptions on the pedestals of Josef Dietrich's statues. A difference was discovered in the text on the Marian sculptural group. The text which had been suggested by the town council (1715 – signing the contract) is different from the real text (1716 – contract making). The text differs when creating the chronogram and it is needed to surmise, what is correct.

Interesting are the inscriptions written in Beuronese style (the Church of the Rosary Virgin Mary, the Church of John of Nepomuk and the Church of the Divine Lord's Heart). The inscriptions contain the texts from the Bible, also from the Latin Vulgate, shortenings and signs; therefore they are difficult to translate. Most often the chapters from the Book of Sirach are quoted, which contains informative wisdoms.

Latin inscriptions also celebrate the donator (Calvary – Terezie Aichlerová), rulers (town hall – Charles VI) or the originators of work (the Church of the Rosary Virgin Mary – Klement Petr). Current inscriptions bind to the buildings which they are written on (archive – script, university – education).